

Universal Declaration of Human Rights - Aja

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

EJUKŌNWO GBEFANDEDE SŌSŌ ACE AGBETŌTŌWO NŪ

ENYŌFŌNU

SŌsŌ egbexŏxŏ do amenyinyi to alŏkpa đekpo kpwime kodo enusŏsŏ ci wŏ yi dogŭ wawa do eseji ko fŏfŏ le ěgbĕmĕ,

SŌsŌ edemasŏ le agbetŏ yŏyŏ be agbetŏ mĕ ci yi đŏn kanlinnuwawa va egbĕmĕ, yi agbetŏ fŏn egu, yi shinxome, ehŏnwo yi đŏ yi ejukŏnwo đĕ egbefan be agbetŏwo le vo a xŏnuxonu, a vo a xŏse, a gbĕđŏn a gu aya le ekŏ,

SŌsŌ agbewŏxe kpŏkpŏ do ese ji ŏ, e le veide be wo de đŏ a zin ameji; nŏ de nyi nene ŏ, agbetŏ a va sŏ ezŏ ta, a sŏ nyidŏn le akŏn, a fŏngu do eganwuame kodo ametafudotŏwo ji,

SŌsŌ nŭsendodo nŏ đekawawa ko exlŏdodo a yi nŭkŏ le ejukŏnwo gblame,

SŌsŌ enyŏ ciwo yi le esewemame wowo ejukŏn ciwo yi do ĐEKAWAWAGBE gbĕ đĕgbefan yi nu be yewo kando agbetŏ cĕwo ji, le amenyinyi ko eyi wanawome, lĕ nŭsuwo kodo nyŏnuwotasŏweme, yi yewo sŏ egbe đŏ eju nŏ nŏnŏme, nŭkŏyiyi, nŏ agbemenŏnŏ a nyŏ nŏ ame kpu, nŏ agbetŏ a kpŏ vovo a wa enu ci yi drwi,

SŌsŌ ejuwo kodo wowo kplekplegbĕ gbesosome, nŏ wo a sŏ na bubu agbetŏ, a mi dŏdŏ le eyi cĕwo ji nŏ agbetŏ a vo fŏfŏ,

SŌsŌ dandandanme ŏ, gbŏhwe agbe tŏwo a wa do egbĕfan lŏ ji ŏ, wo đŏ a đŏ susu đeke do ace kodo vovokpŏkpŏ lŏ wo ji.

EYITADŌ

BOBŌGAN ĐE EGBEFAN CĔ sŏsŏ ace agbetŏtŏwo nŭ;

Egbefandĕde cĕ yi nyi ejukŏnwo, plĕnŭ đŏ, yi wo a wa nŏ, yi ameshyame kodo wowo bŏbŏwo a đŏ nŏ enŭkuvu, a tekpŏ, sŏto enukplankplan ko enŭnunanyanya gome, a tekpŏ nŏ amĕbubu ko vovokpŏkpŏ a yi ameshyame kodo wowo bŏbŏwo a đŏ nŏ enŭkuvu, a tekpŏ, sŏto enu kplankplan ko enŭnunanyanya gome, a tekpŏ nŏ amĕbubu ko vovokpŏkpŏ a yi nŭko kenŭ nŏ, le blĕwublewume ŏ, edŏ lŏwo a nyi wawa le ejukplekple lŏwo mĕ, nŏ wo a zan wo nyŏnŏnwitŏ le ame ciwo yi do kple kplegbĕ lŏwo xwe kodo ame ciwo yi wo sŏ do alŏme nŏ wo nŏ wo a kpa ace nŏ wo.

Akpa 1

Agbetŏwo plĕnŭ vanŏ gbĕme ko vovodeka gbeswegbeswe, sŏto amenyinyi ko acĕwo gome; wo xŏnŏ susunywin ko jimenywi so esexwe. Wo đŏ a we nŏvi đŏđŏ wowo nŏnŏwo gbŏ.

Akpa 2

Amedĕkpokpwi đŏ a kpŏ nyŏna le ace ko vovo ciwo yi le egbe fandĕde cĕ lŏ mĕ. Amedĕ de đŏ egbe a mŏ akŏ, gbaza, nŭsukonyŏnunyinyime, egbe, sĕnsĕn, politikinyŏ alo enyŏbudĕwo ci yi kan agbetŏ, đŏkun, jixixwe alo enyŏ alŏkpabude yi a na yi agbetŏ da kpŏ nenehan nyŏna.

Sŏ zeto yenu ŏ, wo de đŏ egbe a zŏndo politikise alo jejeshi le xixeme nŏ eju amĕđĕtŏ nu a đĕ eju lŏ do akpo. Nŏ eju cime amĕlo so xŏ ablŏde can e le ejubuugŏnme can, đĕ le yidekishi can alo đĕ đŏ egbe a zan yideki le ci e drwi nene can ŏ wo đĕ đŏ egbe a đidoakpo.

Akpa 3

Amèdèkpokpwi dọ nọ agbenwọ le vovokpokpọ ko kandoji amenutọtọ mẹ.

Akpa 4

Amèdè dè dọ egbe a sọ ehàlọ wà ahwashì alo kannumọ; agbetọ a sọ wà ahwashì alo kannumọ le alòdèkpọ kpwinu nyi esè.

Akpa 5

Wo dè dọ a dè efun nọ agbetọ, kpọ wo dà do aya nọ agbetọ, a wà xomevevenu, elannu alo enudèagbetokpọtọ nuwo kodo mèdèkpokpwi.

Akpa 6

Amèdèkà dọ egbe a nya le afidèkpokpwi mọ agbetonyinyi yeetọ dọ àcè kodo esè ciwo wo dọ a nyi.

Akpa 7

Le esè nukọ ọ, agbetowo plẹnu nyi enudèkẹ, é le gbeswègbeswè; wo dọ egbe nọ còndojì alo nyọna esetowo gbeswègbeswè. Wo plẹnu dọ egbe nọ còndojì dẹkẹnùmè egacimè yi wo dèdècọ voklan do enumowè a sọ gban egbefandèdè cè lọ kodo wanadèkpokpwi ci a na yi wo a gbin.

Akpa 8

Agbetòdèkpokpwi dọ egbe a je ehwè le kọjodọxu eyijumètọ ci gbọ a je ehwè le dru nọ wo gban àcè alomajẹnu ciwo esè gangan alo esè gbalièkpokpwi ni wo.

Akpa 9

Wo dè dọ egbe ci a le amè gbali gbali enudemawamawa, akpanu sensentọ a sọ do egamè alo a do esè a sọ nyi ti le eyijumè.

Akpa 10

Agbetòdèkpokpwi dọ àcè, le egbe sọswè konu mè yi enyọ ci nu ọ yi e le ọ, wo a si ni shigbe le wo a se amèbuwoto nènè, le ahwamè le kọjodotọ ciwo jì wo dà zin, yi wo a nọ enyọjì, wo dà nọ agbetọjì. Le eganómè ọ, kọjodotọlọ a nu àcè kodo esekonyinyi eyitowo ni alo adodwi ci le enyọ vwin ciyi byọ etodòndón ciwo yi wo dọdọ ọ ni.

Akpa 11

1. Nọ wo dọ enyọvwin ciwo byọ etodòndón nọ amèdè ọ, gbọxwè esè a xọ mèlọ, kọjodotowo dọ a dẹfyo le ahwamè, le esemọnu mọ nènèhamè ọ, yè wà enyọvwin ci yi byọ etodòndón nyawo, madẹfyo godu ọ, wo dè dọ egbe a mọ mèlọ wà nènèhamè nu. Le kọjọ lọ dọxu ọ, wo dọ a tekpọ a hwlingan le esè nyikómè gbọxwè a glo.

2. Wo dè dọ egbe a sọ esè xọ amèdè nọ enyọ alo enumadoenji ci yi esè eju lọ tọ alo esè ejuwo plẹnutọ dè gbe le hwecinu wo wà enu lọ. Nènèkè ọ, esè dè xọ enuvwin ci yi byọ etodòndón dècọ, esè hunnọ yi wo a sọ xọ amèci yi je agọ lọ le hwenonunè; wo dà dón eto nọ amèlọ wugan eto ci esè hwenonutọ lọ byọ.

Akpa 12

Wo dè dọ a sọ tafutafu a yi je amèbunyómè a sọ xodyi yi kọ eyi mèwo, eyi nuwo nènèkè ọ, ganwuamètọ dè dè dọ àcè azin amèbu wenawo jì a hlẹn, yi a gbe sọ gble nyikọ ni; esè lọ, gbe nènè wanawo.

Akpa 13

1. Amēde kpokpwi dō ace vo, a d̄yi sa a yi afi ci yi drwi; nēneke yi e dō ace a dō n̄oxu le eju dē kpokpwi mē.
2. Amēde kpokpwi dō ace a to le eju dē kpokpwi mē: e senn̄ to le eyi ntō jumē a yi kaka a gbe trō gbō va mē fafēde.

Akpa 14

1. Nō eganwuamēcekpatōwo je egamē nō amēde ɔ, nō amē lō a sō senn̄u a hwlen̄ eyi ta ɔ, e dōgbe a byō bexu eju dē kpokpwi yi eju lō dō a xwē fafa dē.
2. Nō amēde je esenu mē nyao ɔ, ace ejukōnwo plen̄uto cidē de nagbe be yi le shito a yi eju bu mē.

Akpa 15

1. Amēde kpokpwi dō a nyí ejudekamēvi.
2. Eganwuamēcekpatō dē de dō ace yi a gbe nō eyi jumētō dē be yi da gbe nyi yewo jumēvi; nēneke de dō ace yi a gbe ni be yi n̄u gbe sō eju bu a trō eju hōn mē vi.

Akpa 16

1. Le asude dē alo nyōnude dē gamē ɔ, dēkaje ko cugbeje ciwo yi nyi akōbunōwo, ejubujubumētōwo alo sensen̄ ebuebu mē tō wo ɔ, wo senn̄ dē wo nōnō wo, yi a sō egbe dō eju a gbaku. Ace dēka n̄mē yi wo dō le enushyanumē sō dēde hwenu kaka va sō yi wo dēkiwo gbegbe hwenu.
2. Amē ciwo yi jiji a dē wo nōnōwo ɔ, wo vi dō a na egbeta dēkanumē gbōhwe eju a nya be wo dē wo nōnōwo nyao.
3. Wō jītōwo yi nyi n̄ukl̄en̄ alo esha ci yi a le nkō nō wo: nēneke yi wo dō a nyi kuku le eta nō wo nē.

Akpa 17

1. Amē dēka kpan̄ yō a, alo e le egbebōbōmē yō ɔ, e dō ace dō eyi ntō nuji.
2. Ace dē kpokpwi de dō a xō amēn̄utōnu leshi ko akpasens̄en̄.

Akpa 18

Amēde kpokpwi dō ace a vo le enu ci yi druii le eyi tamē, ejimē ko sēnsēn̄ kpaxwe; e senn̄u gbé d̄oli sēnsēn̄ kodo eyi susu lō wo, alo a dē wo to nō eju a jeshi; e senn̄u like nō sensen̄ ko susu lōwo a dōn̄ amēwo bō dō eyi dēki n̄u sō to nukōyiyi le enukplankplan̄ enuwawa, kodo sensen̄ alo sensenwanawo plen̄u n̄u.

Akpa 19

Agbetō dēkpokpwi dō ace a vo le eyi susu alo eyi tamēbubumē; e dō ace a vo a nu enyō ci yi le susumē ni nō eju a se; e dō ace a ji gōnmē nō enuwo ko enyōwo, a to emōwo ken̄uken̄u ji a drā wo nō xixē kōnjūnē alo ejuwo kpu a se; enude kpokpwi dē dō a don̄ukl̄en̄ alo vōnvōn̄ ni.

Akpa 20

1. Agbetō dēkpokpwi dō ace a vo le bōbōwawa kodo egbe ci yi gbe ahwawawanyōwo gbō.
2. Wo de dō a sō eganwuamē a sō lōn̄ amē dō ehabōbōdēmē.

Akpa 21

1. Amēde kpokpwi dō a sō eyi fō cute a kpankōn le eyi ju n̄kōyiyi wanawo mē, alo a nagbe nō amēbu a wē.
2. Sō to edōwa gōmē ɔ, amēwo plēɲ dō a kpō texwe gbeswegbeswē.
3. Ejukōnwō drodro ɔ, eyi a nyi esha le n̄kō nō ejuwomēcekpakpa. Eyi ji yi wō dō a zōn nō nō akōdadawo dō jōjwē ji gamēgame.

Akpa 22

Amedekpokpwi le egbeme dō a vo faa a kpō nyōna soso alōdowomē, alōdo hōnwō a na yi a kpō vivivi le acē ciyi kan dōkunmōwo, agbetō enunuyanya ciwo de dō a hwedo amē, yi a na n̄kōyiyi nō amenyinyi le hlōn hlōn eju dēkadēka ko wowoxlōwawamē. Nēnēhamē hlōnhlōn ko exlōwawa kan dōkun eju dēkadēkatō.

Akpa 23

1. Amēde kpokpwi dō a wa edō ci yi je kodi le jume, yi a kpō nyōna ciwo yi le edō lō wawamē.
2. Evototo dēkpokpwi de dō a nō ehocucumē nō edō dēkamuwatōwo.
3. Edōfencu ɔ, e dō a sun edōwatō ko eyi xomuwo, vō nō da sunō, wana bu dēwo dō a le e jume a sō na wo vovo.
4. Edōwatō dēkpokpwi dēgbe a dō edōwatōwobōbō ci yi drwi mē a sen n̄u a gbe nō amētafu.

Akpa 24

Edōwato dēkpokpwi dō a dō gbōngbōn hwenu a sō vo, edōwagamēwo dō a nyi dredremē. Le exwekpegbōnjwiin eyi tōwo mē ɔ, wō dō a cu nō efēn nī.

Akpa 25

1. Amēde kpokpwi dō a dō enu ci yi a sō kpō eyi ko eyi xomuwoji soto lanmesen, enuḍuḍu, acōḍḍḍ, xōmēnōnō, dotoxweyiyi ko alōdoamejudōwaxu ciwo a na yi wō a vo; wō dō a nō godu nī le edōmakpōwa gamē, edōlehwenu, le ekpoxōmē, nyōxomē, nēnēke le enuwanu ciwo yi de so eyin̄utō drodro n̄u wō hwenu.
2. Alōdu dē dō a lī nō evijitōwo ko wō vi. Evi ci yi asu ko ashi ji ji ko ci yi wō ji le gbanji wō ɔ, wō sō enu le ejumē, yi evototo dē de dō a nō wō mē.

Akpa 26

1. Amēde kpokpwi dō a yi sukulu a xō enunuyanya gbaligbali, e glo ka ka can ɔ, a xō enunuyanya gōnmētō dandandan. Alōnūdō kplanxu sukulu wō dō a nī nō amē kpu. Sukuluganwō ɔ, wō dō a hun wō nō amē ciwo n̄ununuyanya je àbà hōn mē nō.
2. Sukulu dō a na wō a nyan̄unu sō to agbetōbubu gōmē. E dō a na yi wō a nya be enusōkeamē, exlōwawa le ejuwo glāmē akōwo alo sensen wō gblāmē kodo ejuwokplekplegbē nuwanawo ci wō a na yi vovo a nō gbemē, enu hōnwō ɔ, enu vevī yi wō nyi.
3. Kplankplan ciha n̄umē yi dēviwo a xō ɔ, e dō a nyi wō jitōwo nyō.

Akpa 27

1. Agbetōdēkpokpwi dō a vo a wa emumumunuwo kodo eyitōwo, akpō jījōle aḍan̄uḍōḍōḍōwō gbō, ken̄u a nō waxu nō n̄kōyiyi soto enudwi kuku gōmē kodo wanywi ciwo yi a to le mē.
2. Amēdekpokpwi ci yi nyi edōdēwatō dōgbe a hwlen wananywi ciwo yi to le eyi nudwikuku gōmē, eyi ḍan̄uḍōḍōwema ko eyi ḍan̄u gōmē.

Akpa 28

Amedekpokpwi dogbe a byo be hannyahannya nugbe no ejume, no wo a zon do ace kodo vovokpokpo ciwo yi ze le gbefandede ceme, soso agbetononome gbe soso ejukonwononome.

Akpa 29

1. Amedekpokpwi do a wa edo no eyiju cime yi eyi nonome alo eyigbetonyinyime a to le, le vovokpokpo kodo nukoyi adodwi gome.
2. Le eyice kodo eyivovokpokpozanzanme o, ese dowo yi a gbe enyo no ame no wo a so jeshi amebucewo kodo eyi vovokpokpowo gbahwe a so kpo emo a dra enu do le wana gome, le hannyahannya ma do do acekpakpame kodo vovo gbaja le eju ci yi ya no eyidekishi.
3. Tretregbedi, wo de do egbe a zon ace cewo kodo vovokpokpo cewo to amebudewo ciwo de nyi afodoxuwo no DEKAWAWAGBE EJUKNWOTO.

Akpa 30

Ejudekpokpwi, ehabobdekpokpwi, amedekpokpwi de do egbe a so Egbe fandede ce a so wa enubade alo a so wa kanlindode shigbe a so gbe be agbetowo da zan ace ko vovokpokpo ciwo yi ze le wemaceme.
